

Η ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Του γεωπόνου κ. Κ. Δ. ΔΡΑΓΩΝΑ

Παρά την πρόοδον ή όποία έσημειώθη κατά τὰ τελευταία χρόνια εις τήν τεχνικήν τής γεωργικής παραγωγής, ή όποία και επέτρεψεν εις τόν άνθρωπον νά υπεισέλθη ρυθμιστικώς άκόμη και επί τής φυσιολογίας τών φυτών, τò έδαφος έξακολουθεϊ νά κατέχη τήν πρώτην θέσιν τόσον από τής άπόψεως τής συμβολής του εις τήν διαμόρφωσιν του φυσικού περιβάλλοντος, όσον και κατά τήν έννοιαν τής έξασφαλίσεως του γεωμετρικού χώρου, ό όποίος είναι έντελώς άπαραίτητος διά τήν πραγματοποίησιν καλλιεργειών.

Διά τόν λόγον αυτόν ή έξέτασις τής έκτάσεως, ή όποία καλλιεργείται παρ' έκάστης γεωργικής έκμεταλλεύσεως εις τινά χώραν ή περιφέρειαν, άποτελεϊ πάντοτε πολύτιμον στοιχείον και δείκτην τής γεωργικής οικονομίας της. Η ρύθμισις τής έκτάσεως του γεωργικού κλήρου άποτελεϊ έκάστοτε άντικείμενον σοβαράς μελέτης τής Γεωργικής Πολιτικής, δεδομένου ζτι έκτός τών άμέσων οικονομικών συνεπειών συντρέχουσι πρòς τούτο και σοβαρά κοινωνικά προβλήματα. Εϊδικώτερον δέ όσον άφορᾷ τήν χώραν μας λόγω τής παρουσιασθείσης κατά περιόδους ανάγκης άποκαταστάσεως άκτημόνων άγροτών, τò Κράτος επανειλημμένως επενέβη πρòς ρύθμισιν τής

γεωργικής ιδιοκτησίας και έξασφάλισιν κλήρου δι' έκαστον άγρότην.

Εποικιστικά μέτρα, άντιμετώπισαν και άντιμετωπίζουν και πολλοί άλλοι χώραι. Δι' αυτών επιδιώκουσι από κοινωνικής μὲν άπόψεως νά συνδέωσι τόν καλλιεργητήν γεωργόν με τò βάθρον του επαγγέλματός του, τήν γήν, από οικονομικής δέ άπόψεως νά διαμορφώσωσιν άνολόγως και τής συνολικώς διαθεσίμου καλλιεργουμένης γής τής επικρατείας των, όρια ιδιοκτησία έξασφαλίζοντα τήν όσον τò δυνατόν πληρεστέραν άξιοποίησιν τής γής και τής ανθρωπίνης εργασίας.

Από τής άπόψεως ταύτης ή έν Έλλάδι διαμορφωθείσα και ύφισταμένη σήμερα κατάστασις παρουσιάζεται ως ακόλουθως, βάσει στοιχείων τής γεωργικής άπογραφής ή όποία διενεργήθη κατά τόν Ν)βριον του 1950.

Η συνολική έκτασις τής χώρας συμπεριλαμβανομένης και τής Δωδεκανήσου άνέρχεται εις 132.561,4 τ.χ. και έξ αυτής κατά τήν γεωργικήν άπογραφην του 1950 θεωρουνται ως έξ έλοκλήρου ή μερικώς έμπίπτοντα εις τας καλλιεργητικὰς φροντίδας του ανθρώπου 36.054.855 στρ. κατανεμόμενα ως κάτωθι:

α) Άσκεπείς έκτάσεις δι' έτησίαις καλλιεργείας (συμπερ. και 410.513 κοφτολειβαδίων)	25.900.379	Στρ.
β) Άμπελώνες - Όπωρώνες - Έλαιώνες	4.896'609	»
γ) Έκτάσεις με άραιά δασικά δέντρα και Πεδινά δάση	2.290.848	»
δ) Πεδινά δασικά χωρίς δένδρα	2.967.019	»
Σύνολον	36.054.855	»

Είναι προφανές ότι αι δύο τελευταία

κατηγορίαί έδαφών, ώς άνωτέρω διατυ-
 πούνται, δέν ανταποκρίνονται είς τήν έκ-
 φρασίη τής καλλιεργουμένης γής κατά
 τήν συνήθη έννοιάν της. "Αν δέ άφαιρέ-
 σωμεν τήν έκτασίη τούτων τότε άπομέ-
 νει ώς καλλιεργουμένη γή έκτασίς 30.
 796.988 στρεμ. ή όποία έλεγχομένη και
 έκ στοιχείων έτέρων πηγών παρουσιάζ-
 ζεται ώς μικροτέρα τής πραγματικότη-
 τος. Βάσει όμως και στοιχείων του 'Υ-
 πουργείου Γεωργίας τά όποία πηγάζου-
 σι έξ άναφορών και έκθέσεων τών Δ)
 νσεων Γεωργίας τών Νομών, ή συνολι-
 κώς καλλιεργουμένη έκτασίς είς τήν
 χώραν άνέρχεται είς 35.000.000 στρ.
 δηλ. είναι περίπου ή αύτή μέ τήν έμφα-
 ζομένη συνολικώς είς τοιαύτην και υπό
 τής γεωργικής άπογραφής και κατανέ-
 μεται ώς κάτωθι:

α) 'Ασκεπείς έκτάσεις	
δι' έτησίης καλλιεργ.	28.000.000 στρ.
β) 'Αμπελώνες	2.300.000 »
γ) 'Ελαιώνες	3.500.000 »
δ) Λοιποί 'Οπωρώνες	1.200.000 »

"Όσον άφορά δέ τόν αριθμόν τών γε-
 ωργικών έκμεταλλεύσεων ή ίδια γεωργι-
 κή άπογραφή τόν αναβιβάζει είς 1.319.
 792. 'Ο αριθμός αυτός είναι ύπερβολι-
 κός και δέν φαίνεται νά ανταποκρίνεται
 είς τό σύνολον τών γεωργικών έκμεταλ-
 λεύσεως τής χώρας, διότι έλεγχομένος
 βάσει του συνόλου του άγροτικού πληθυ-
 σμού τής χώρας ό όποίος δέν ύπερβαί-
 νει τούς 4.800.000 κατοίκους, ήτοι 60%
 του συνολικού πληθυσμού, δίδει άγροτι-
 κές οίκογενείας μέ μέσην οίκογενειακήν
 σύνθεσιν 3 ατόμων, πράγμα άπίθανον.
 'Επίσης συγκρινόμενος πρós τόν άρι-
 θμόν τών γεωργικών έκμεταλλεύσεων
 τής άπογραφής του 1929 κατά τήν οποί-
 αν αύται άνήρχοντο είς 953.367, παρου-
 σιάζει αύξησιν 50% πράγμα επίσης άπί-
 θανον.

Έν τή πραγματικότητι όμως φαίνεται

ότι ό αριθμός 1.319.792 αντιπροσωπεύ-
 ει τό σύνολον τών κατά τήν άπογραφήν
 ταύτην συμπληρωθέντων άπογραφικών
 δελτίων. Προβλέπετο δέ κατά τήν έκτέ-
 λεσίη τής άπογραφής, ή συμπλήρωσις
 παρ' έκάστης κοινοτικής άπογραφικής έ-
 πιτροπής, ιδιαίτέρου δελτίου δια τά, έν-
 τός τών όρίων της κειμένα κτήματα, ά-
 γροτών μη διαμενόντων μονίμως είς αύ-
 τας άλλ' είς έτέρας κοινότητας, είς τας
 όποίας και οί ίδιοι συνεπλήρωσαν έτε-
 ρον δελτίον μετά τών περιουσιακών των
 στοιχείων και έδήλωσαν και τά μέλη
 τής οίκογενείας των.

'Ως δέ είναι γνωστόν ό αριθμός τών
 άγροτών τής χώρας οί όποίοι, έχουσι
 ιδιοκτησίαν είς περισσότεράς τής μίας
 κοινότητας είναι μεγάλος.

Κατά συνέπειαν θά είμεθα έγγύς τής
 πραγματικότητος εάν ώς αριθμόν τών γε-
 ωργικών έκμεταλλεύσεων τής χώρας θε-
 ωρήσωμεν εκείνας αίτινες κατά τήν άπο-
 γραφήν φέρονται ώς δηλώσασαι είς τό
 δελτίον των και τά μέλη τής οίκογε-
 νείας των.

'Ο αριθμός αυτός αναβιβάζει τας γε-
 ωργικάς έκμεταλλεύσεις τής χώρας είς
 1.006.937 μέ αριθμόν μελών τών οίκο-
 γενειών των συνολικώς 4.770.873 κατοί-
 κων ήτοι 62% του συνολικού πληθυσμού
 τής χώρας και μέσην σύνθεσιν 4,7 ατό-
 μων κατά οίκογένειαν.

Κατά συνέπειαν βάσει τής συνολικής
 καλλιεργουμένης έκτάσεως τής χώρας
 ήτις ώς προαναφέραμεν κατά στοιχεία
 του 'Υπουργείου Γεωργίας τά όποία
 θεωρούμεν και ώς πλέον συγχρησιμένα,
 άνέρχεται σήμεραν είς 35.000.000 στρ.,
 προκύπτει ότι ή μέση έκτασίς του γε-
 ωργικού κλήρου έν 'Ελλάδι, άνέρχεται
 35 στρεμ. καλλιεργουμένης γής.

'Ο μέσος όρος αυτός παρουσιάζει εύ-
 ρείαν διακύμανσιν και ώς πρós τό σύ-
 νολον τής χώρας αλλά και κατά γεωγρα-
 φικά διαμερίσματα.

'Ο παρατιθέμενος κατωτέρω πίναξ βα-

σιζόμενος επί της απογραφής του 1950 δίδει την κλίμακα της κατανομής των γεωργικών έκμεταλλεύσεων αναλόγως της έκτάσεώς των, καθώς και τον αριθμόν

των δηλωθέντων ατόμων (άγροτών) και την μέση οικογενειακή σύνθεσιν εκάστης ομάδος τούτων.

Έκτασις εις στρεμ.	Αριθμός γεωργικών έκμεταλλεύσεων	Ποσοστόν %	Σύνολον δηλωθέντων μελών	Μέση Οικοσύνθεσις Άτομα
0—1	10.388	1	52.293	5,0
1—10	276.718	27,5	1.106.611	4,0
10—50	573.198	56,9	2.769.938	4'8
50—100	114.327	11,4	644.289	5,6
100—200	25.912	2,6	155.771	6
200—500	5.361	0,5	34.229	6,4
500 και άνω	1.033	0,1	7.742	7,5
Σύνολον	11.006.937	100	4.770.873	4,7

Έκ των ως άνω οικογενειακών έκμεταλλεύσεων, ή πρώτη κατηγορία των 10.388 οίκου. αίτινες έχουσι ιδιοκτησίαν μικροτέραν του ένός στρέμματος δηλαδή ούσιαστικά είναι άκτήμονες, άπεγράφησαν ως κτηνοτροφικαί έκμεταλλεύσεις.

Η αντίστοιχος κλίμαξ κατά την γεωργικήν άπογραφην του 1929 είχε ως κάτωθι:

Έκτασις Στρεμ.	Αριθμός οίκου. έκμεταλ.	Ποσοστόν %
1—10	358.718	37,6
10—50	471.636	49,5
50—100	84.850	8,9
100—200	27.013	2,8
200—500	8.297	0,9
500 και άνω	2.853	0,3
Σύνολον	953.367	100

Έκ της αντιπαραβολής των δύο τούτων κλιμάκων γεωργικών άπογραφών του 1929 και 1950 παρατηρούμεν ότι παρουσιάζεται μείωσις εις τον αριθμόν των έκμεταλλεύσεων αίτινες έχουσι μικράν έκτασιν, 1—10 στρ., καθώς και μεγάλην έκτασιν 100 στρ. και άνω και αύξησιν του αριθμού των έκμεταλλεύσεων της μέσης ιδιοκτησίας των 10—100 στρεμ.

Διακύμανσις επίσης του μέσου όρου του γεωργικού κλήρου παρουσιάζεται και κατά περιφερείας τής χώρας.

Ούτω ή έκτασις του μέσου γεωργικού

κλήρου κατά γεωγραφικά διαμερίσματα έχει ως κάτωθι:

Πελοπόννησος	στρεμ.	31
Στερεά Έλλάς	»	37
Θεσσαλία	»	53
Ήπειρος	»	24
Μακεδονία	»	35
Θράκη	»	40
Ν. Αίγαίου	»	22
Κρήτη	»	28
Ίόνιοι Νήσοι	»	19
Σύνολον χώρας	»	35

Έκ των άνωτέρω προκύπτει ότι κατά μέσον όρον και διά τον άγροτικόν πληθυσμόν τής χώρας αναλογεί έκτασις 7,4 στρεμ. κατ' άτομον.

Η αντίστοιχος έκτασις δια τίνας χώρας τής Εύρώπης έχει ως κάτωθι, επίσης: κατά άτομον άγροτικού πληθυσμού.

Γερμανία	στρ.	11,6
Αύστρια	»	12,1
Βέλγιον	»	10,1
Δανία	»	29'9
Γαλλία	»	19,2
Ίταλία	»	7,5
Όλλανδία	»	5,3
Μ. Βρεττανία	»	26,5
Έλβετία	»	5

Έξ αύτου βλέπομεν ότι πλείσται εκ των άνωτέρω Εύρωπαϊκών χωρών διαθέτουσι μεγαλύτεραν κατά άγρότην έκ-

τασιν, ἀλλὰ ὑπάρχουσι καί τινες καὶ μάλιστα ἐξ ἐκείνων αἴτινες ἔχουσι πολὺ καλλιτέραν τῆς χώρας μας, γεωργικὴν οἰκονομίαν, ὡς ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Ἑλβετία, αἱ ὁποῖαι διαθέτουσι μικροτέραν καλλιεργήσιμον κατ' ἀγρότην ἑκτασιν. Κατὰ συνέπειαν κρίνοντες τὸν βαθμὸν ἀνεπαρκείας τῆς καλλιεργουμένης γῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ ἀπολύτου ἀριθμοῦ τῆς ἐκτάσεώς του, δὲν δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τὴν πραγματικῶς ὑφισταμένην κατάστασιν ἂν δὲν λάβωμεν ὑπ' ὄψει μας καὶ τὰς λοιπὰς καλλιεργητικὰς συνθήκας ἧτοι τὴν κατανάλωσιν τῶν λιπασμάτων, τὰς ἀδρεύσεις τὴν μηχανοκαλλιέργειαν, τὴν κτηνοτροφικὴν ἐκμετάλλευσιν κλπ. εἰς ἃς ἡ χώρα μας ὑστερεῖ ἔναντι καὶ τῶν προαναφερθεισῶν χωρῶν.

Λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς φυσικῆς διαμορφώσεως τῆς χώρας ἡ αὐξησις τῆς καλλιεργουμένης γῆς δὲν παρουσιάζεται πρόσφορος.

Αἱ πεδιναὶ ἐκτάσεις συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὑψιπέδων δὲν ὑπερβαίνουν κατὰ ποσοστὸν τὰ 17% τῆς συνολικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας. Ἐκ δὲ τῶν ἤδη καλλιεργουμένων γαιῶν μόνον τὰ

60% εὑρίσκονται εἰς πεδινὰς ἐκτάσεις.

Μεταπολεμικῶς κατεβλήθη ἐντατικὴ προσπάθεια αὐξήσεως τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν, δι' ἐκθαμνώσεως καὶ ἐκδασώσεως κεκαλυμένων ἐκτάσεων καὶ ἐξυγείανσεως ἀλατούχων καὶ ἐλωδῶν περιοχῶν. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπετεύχθη ἡ καλλιέργεια 1.000.000 στρ. καὶ ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἀξιοποίησις ἐτέρων 1.000.000 στρ. Πέραν τῶν ὀρίων τούτων, διὰ τῶν ὁποίων ἄλλωστε δὲν λύεται καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ γεωργικοῦ κλήρου καὶ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας λαμβανομένης ὑπ' ὄψει καὶ τῆς σταθερᾶς ἐτησίως αὐξήσεώς του, ὡς μόνη ὁδὸς διεξόδου διὰ τὴν ἀμβλύσιν τοῦ δημογραφικοῦ μας προβλήματος ἀπομένει ἡ ἐντατικοποίησις τῶν καλλιεργητικῶν συστημάτων. Καὶ ἐν προκειμένῳ τὸν λόγον ἔχει ἡ γεωπονικὴ ἐπιστήμη καὶ ὁ γεωπόνος οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νὰ διανοήξουν ὁδοὺς εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν φυσικῶν πηγῶν τῆς χώρας διὰ τὴν αὐξησιν τοῦ εἰσοδήματος καὶ βελτίωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

Κ. ΔΡΑΓΩΝΑΣ